

Projekt

UCHWAŁA NR
RADY MIASTA SZCZECIN
z dnia 2020 r.

w sprawie nadania nazw urzędowych ulicom w Szczecinie

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 506, poz. 1309, poz. 1571, poz. 1696, poz. 1815), **Rada Miasta Szczecin uchwala, co następuje:**

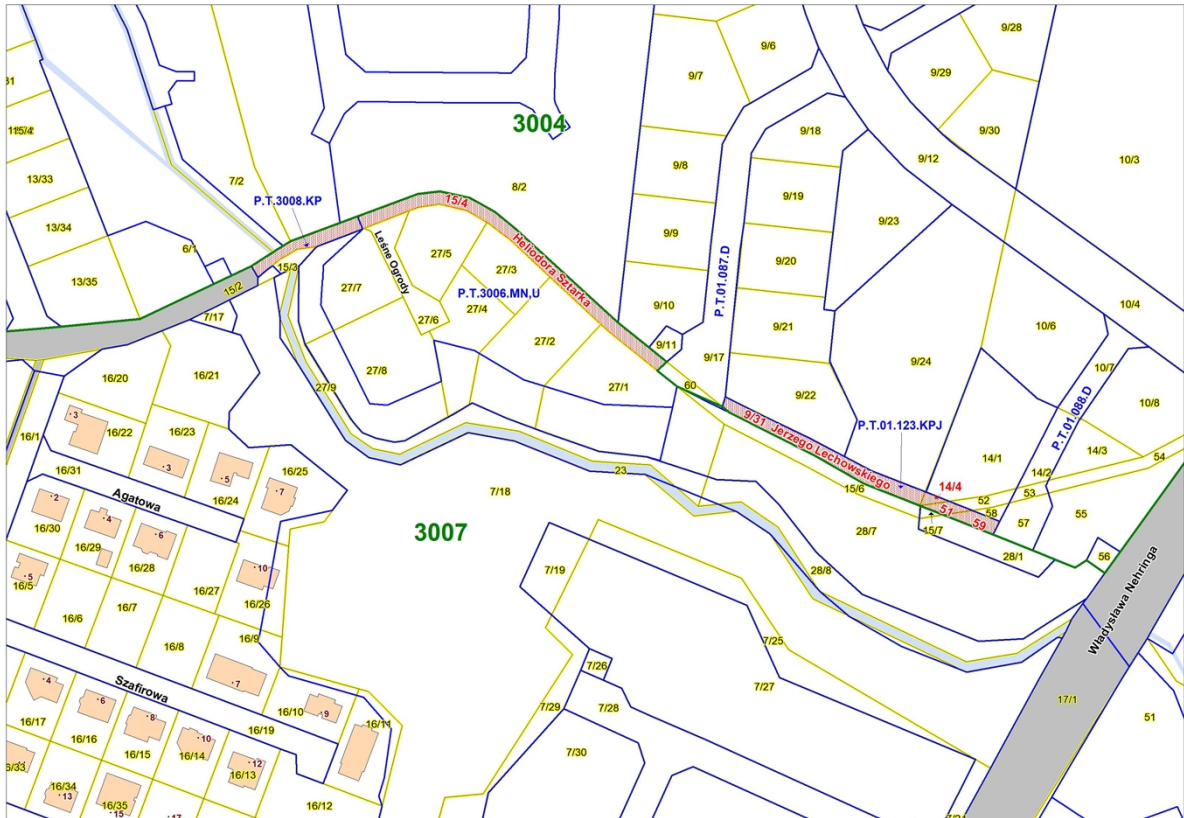
§ 1. Nadaje nazwę „**ul. Jerzego Lechowskiego**” – projektowanej drodze usytuowanej w działkach **nr 59, 51, 14/4, 9/31** z obrębu ewidencyjnego **nr 3004**, w granicach terenu elementarnego P.T.01.123.KPJ przeznaczonego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecina „Stołczyn – Policka” pod drogę publiczną – ulicę pieszo-jezdną, rozpoczynającej się przy granicy działki nr 57 z obrębu ewidencyjnego nr 3004, biegnącej w kierunku zachodnim i kończącej się przy granicy działki nr 9/17 z obrębu ewidencyjnego nr 3004. Położenie ulicy przedstawione jest na załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Nadaje nazwę „**ul. Heliodora Sztarka**” – projektowanej drodze wewnętrznej usytuowanej w działce **nr 15/4** z obrębu ewidencyjnego **nr 3007**, w granicach części terenu elementarnego P.T.3006.MN,U przeznaczonego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego „Stołczyn – Policka 3” w Szczecinie pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z dopuszczeniem usług oraz w granicach części terenu elementarnego P.T.3008.KP przeznaczonego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego „Stołczyn – Policka 3” w Szczecinie pod ciąg pieszy, rozpoczynającej się przy granicy działki nr 60 z obrębu ewidencyjnego nr 3004, biegnącej w kierunku ogólnym północno-zachodnim i kończącej się przy granicy działki nr 15/2 z obrębu ewidencyjnego nr 3007. Położenie ulicy przedstawione jest na załączniku do niniejszej uchwały.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Szczecin.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po 14 dniach od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miasta Szczecin
z dnia.....2020 r.

Uzasadnienie

Z wnioskiem o nadanie nazwy dwóm ze szczecińskich ulic imion „**Jerzego Lechowskiego**” oraz „**Heliodora Sztarka**” wystąpiło Muzeum Narodowe w Szczecinie. Obydwaj uhonorowani pełnili funkcję Konsula II RP w przedwojennym Szczecinie. W trakcie swojego urzędowania czynnie angażowali się w pomoc dla miejscowej Polonii, w tym także dla polskich robotników sezonowych i Żydów mieszkających w Szczecinie. Jednocześnie poprzez swoją aktywność gospodarczą i propagandową starali się budować dobre relacje z lokalnymi władzami niemieckimi. Wniosek otrzymał pozytywną akceptację Komisji Bezpieczeństwa Publicznego i Samorządności VII kadencji Rady Miasta Szczecin i został skierowany do Banku Nazw Ulic. Działki drogowe wymienione w projekcie uchwały są własnością Miasta, Miejski Konserwator Zabytków nie zgłosił uwag do ww. propozycji.

Jerzy Lechowski urodził się 12 września 1891 roku. Swoją pracę w Ministerstwie Spraw Zagranicznych rozpoczął od placówek w Czechosłowacji, gdzie już w listopadzie 1918 roku współtworzył Konsulat RP w Pradze. Po raz pierwszy tytuł konsula uzyskał 27 sierpnia 1920 roku, gdy był kierownikiem agencji konsularnej w Boguminie. Po krótkiej pracy w centrali MSZ został kierownikiem konsulatu w Koszycach, następnie zaś został przeniesiony do pracy dyplomatycznej w Niemczech, gdzie począwszy od maja 1923 roku pracował w Konsulacie RP w Essen. 1 stycznia 1927 roku objął on kierownictwo polskiej agencji konsularnej w Szczecinie. Jego praca tutaj przypadła na trudne lata, kiedy to władze niemieckie nie chciały uznać polskiej placówki dyplomatycznej, istniejącej od 18 lutego 1925 roku. Pomimo jednak trudności formalnych, jak również stałego pogarszania się relacji polsko-niemieckich, m.in. z powodu wojny celnej, Jerzy Lechowski wytrwale walczył o istnienie polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego na terytorium ówczesnej Prowincji Pomorskiej. Dzięki swojej otwartości i elastyczności stosunki kierowanego przez niego urzędu z lokalnymi władzami układały się nieporównywalnie lepiej, aniżeli w latach poprzednich. Nawiązał on przy tym wiele kontaktów towarzyskich z miejscowymi elitami Szczecina, co było dużym osiągnięciem dla reprezentanta Polski, jednoznacznie źle odbieranej w Prowincji Pomorskiej. Nie zmieniło tego jego zaangażowanie w życie miejscowej Polonii, starał się on bowiem aktywnie działać na rzecz rozwoju polskiego życia organizacyjnego, wspierając nie tylko istniejące już organizacje polonijne, ale również inicjując powstanie nowych, takich jak Polskie Towarzystwo Śpiewu „Chopin” oraz Polskie Towarzystwo Sportowe „Orlęta”. Istotny nacisk kładł on ponadto na rozwój polskiej oświaty, usilnie zabiegając o utworzenie miejscowego oddziału Polskiego Towarzystwa Szkolnego, dzięki czemu w 1930 roku możliwe było otwarcie polskiej szkółki. Dzięki jego zaangażowaniu zaczęło się rozwijać życie kulturalne Polonii w Szczecinie. Organizowane przez konsulat uroczystości z okazji świąt narodowych 3 Maja i 11 Listopada oraz rocznic przyczyniły się do umocnienia więzi wśród Polaków, a także świadomości narodowej. W celu lepszego rozwinięcia polskiej szkółki, Lechowski sprowadził do Szczecina swoją siostrę Stefanię Lechowską, która podjęła się opieki nad dziećmi oraz prowadzenia życia kulturalno-oświatowego wśród Polonii. W szkółce istniejącej przy dzisiejszym Placu Lotników 1, uczyła ona przede wszystkim języka polskiego, a nielegalnie prowadziła również lekcje z geografii i historii Polski. Jej sukcesy w organizowaniu polskiej szkółki oraz wzrost pozycji w środowisku polonijnym spowodował, iż nieustannie znajdowała się ona pod nadzorem szczecińskiej policji, która bacznie śledziła jej działalność. Ostatecznie w 1932 roku jako obywatelka polska otrzymała ona bezwzględny nakaz opuszczenia Rzeszy. Pobyt Lechowskiego w Szczecinie wiązał się zatem z rozwojem organizacyjnym i kulturalnym tutejszego środowiska polonijnego. Jednocześnie doszło w tym okresie do umocnienia sprawowanego przez niego urzędu, o czym świadczył chociażby awans z agencji do rangi konsulatu (1 kwietnia 1928 roku). W Szczecinie przebywał on do maja 1931 roku, skąd został przeniesiony do Strasburga. Na uroczystości jego pożegnania zebrała się licznie miejscowa Polonia, która na pamiątkę jego działalności ofiarowała mu srebrny ryngraf przedstawiający symbole handlu i przemysłu. W 1937 roku rozstał się on ze służbą w placówkach zagranicznych i został radcą w Departamencie Konsularnym MSZ. W trakcie służby został on oznaczony złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Dziesięciolecia, srebrnym i brązowym Medalem za Długoletnią Służbę oraz francuską Legią Honorową (IV). Zmarł w Tel Awiwie w 1947 roku.

Heliodor Sztark urodził się 28 marca 1886 roku w Koninie, jako syn Daniela i Natalii z domu Peczke. Ukończył politechnikę w Darmstadt i Brnie Morawskim. Do wybuchu I wojny światowej był zatrudniony w firmie Lolat Eisenbeton prowadzącej roboty na terenie ziem polskich w Łodzi, Warszawie i Wilnie. W latach 1915 - 1918 przebywał w Rosji pracując kolejno w Moskwie, na Białorusi oraz przy rozbudowie kolei Murmańskiej. Począwszy od stycznia 1919 roku z ramienia Polskiej Misji Wojskowej na obszar Archangielska prowadził biuro werbunkowo-rejestracyjne, po czym jesienią powrócił do Polski, gdzie rozpoczął pracę w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Z nominacji Ignacego Jana Paderewskiego w grudniu tego roku objął stanowisko wicekonsula w Kolonii, na którym pozostawał do 1922 roku. Następnie przez blisko cztery lata pracował w warszawskiej centrali MSZ, po czym objął stanowisko konsula w Leningradzie. W czerwcu 1931 roku decyzją ówczesnego podsekretarza stanu Józefa Becka został mianowany konsulem I klasy w Szczecinie, do którego przybył wraz z żoną Anielą oraz córkami Izabelą i Janiną. Szczeciński konsulat zyskał w osobie Sztarka dyplomatę wysokiej klasy, o czym świadczyły chociażby odznaczenia, które otrzymał pracując w resorcie, spośród których najważniejsze były Polonia Restituta IV klasy oraz Medal Niepodległości. Był on również członkiem elitarnego Klubu Urzędników Polskiej Służby Zagranicznej, którego podstawowym celem było samokształcenie oraz zacieśnianie więzów towarzyskich i koleżeńskich. Już na początku swojego urzędowania Sztark dał się poznać jako wybitny dyplomata, przeprowadzając bez większych kłopotów swój urząd przez burzliwe lata 1932 - 1933, gdy zmiany ustrojowe w Rzeszy Niemieckiej niekorzystnie odbijały się na stosunkach polsko - niemieckich. W miarę swoich możliwości starał się opiekować miejscową Polonią, m.in. czynnie zabiegając o uzyskanie środków i miejsca dla polskiej szkoły w Szczecinie, wspierając pracę polonijnych instytucji kulturalnych i oświatowych, a także współpracując z polskim kościołem katolickim w wielu akcjach charytatywnych. Prowadził także prace wspierające inicjatywę przyłączenia Kaszubów zamieszkujących w ówczesnym powiecie lęborskim i bytowskim do Rzeczypospolitej. Z jego też inicjatywy w 1933 roku powstał Związek Polskich Robotników Rolnych, reprezentujący interesy sezonowych robotników przebywających z Polski w poszukiwaniu pracy. Nie mniej ważna była również opieka nad polskimi Żydami mieszkającymi na terenie ówczesnej Prowincji Pomorskiej. Jako konsul przygotowywał i przysyłał do MSZ coroczne sprawozdania morskie, zawierające oceny sytuacji gospodarki szczecińskiej, zwłaszcza portu i przemysłu stoczniowego, które obecnie stanowią bardzo cenne źródło wiedzy dla historyków. Momentem przełomowym w działalności Heliodora Sztarka był rok 1934, kiedy to została zawarta polsko - niemiecka deklaracja o niestosowaniu przemocy, która doprowadziła do poprawienia oficjalnych relacji pomiędzy obydwooma państwami. W jej efekcie Berlin zakazał okazywania jakiegokolwiek wrogości wobec Polaków, dzięki czemu w Prowincji Pomorskiej ustały prowokacje o charakterze antypolskim. Nadal jednak daleko było do pełnego unormowania życia codziennego Niemców i Polaków w Szczecinie. Wtedy też udało się konsulowi zaprosić przedstawicieli Pomorskiej Izby Przemysłowo-Handlowej w Szczecinie na Targi Poznańskie. Uczyniony pierwszy krok spowodował nawiązanie pierwszych oficjalnych jak i nieoficjalnych kontaktów z władzami miasta. Nawiązanie tych jak i innych późniejszych kontaktów w niesprzyjającej atmosferze rodzącego się nazizmu, przypisać można jedynie jego dużej mądrości politycznej i dyplomatycznej. W lutym 1938 roku Heliodor Sztark po blisko siedmioletnim pobycie opuścił Szczecin. Jego wyjazd był dużą stratą dla lokalnej Polonii, która zgromadziła się licznie na uroczystości pożegnalnej, składając mu podziękowanie za współpracę i opiekę. O sukcesie jego działalności w Szczecinie świadczyło awansowanie z dniem 1 stycznia 1936 roku na stanowisko Konsula Generalnego. Rok później zaś przyznano mu również tzw. V grupę uposażenia, którą ówczesnie posiadało tylko 49 pracowników resortu spraw zagranicznych. Po opuszczeniu Szczecina Sztark otrzymał misję zlikwidowania poselstwa polskiego w Wiedniu, a po jej wykonaniu w listopadzie 1938 roku stanął na czele Konsulatu Generalnego w Pittsburgu w Stanach Zjednoczonych, który prowadził aż do momentu przejścia go przez rząd komunistyczny na jesieni 1945 r. Podczas II wojny światowej wygłosił blisko sto odczytów przez radio, na uniwersytetach, zebraniach amerykańskiej młodzieży i wśród Polonii, agitując za sprawami polskimi. Po utracie placówki osiedlił się w Weslaco w Teksasie, gdzie zaczął uprawiać plantację drzew cytrusowych, która ze względu na przymrozki została zniszczona, co zmusiło go do pozbycia się gospodarstwa. W następnych latach Sztark miał się różnych zajęć, był m. in. przysięgłym wagowym warzyw, tłumaczem, prowadził również lektorat języka rosyjskiego dla początkujących w Pan-American College oraz w Bazie Lotniczej w Harlingen. Jednocześnie

propagował on muzykę polską (Fryderyka Chopina, Mieczysława Karłowicza, Karola Szymanowskiego), m.in. organizując koncert zaprzyjaźnionego z nim Artura Rubinsteina. U schyłku życia zamierzał opracować informację na temat pobytu Szymanowskiego w Stanach Zjednoczonych i upowszechniania jego muzyki, a także napisać wspomnienia „Od Murmanu do Teksasu”, co jednak nie doszło do skutku. Heliodor Sztark zmarł w 1969 roku, w wieku 83 lat, i został pochowany na katolickim cmentarzu w Wesław w dolinie Rio Grande.

Komisja Bezpieczeństwa Publicznego i Samorządności R.M. po zasięgnięciu opinii Geodety Miasta postanowiła przychylić się do wniosku i wnieść projekt przedmiotowej uchwały pod obrady Rady Miasta.

Przewodniczący Komisji ds. Bezpieczeństwa
i Publicznego RM

Witold Dąbrowski